

Prof. Dr. Em. Bagdy Emőke:
Női szerepek, anyaság a változó értékvilágban

2019. október 24., emlékeztető

Az ember életének alakulásában egyrészt a gének, másrészt a gének aktiválását befolyásoló környezet a meghatározó, amit az epigenetika tudománya tárt föl. A személyiség fejlődését „időablakok” tagolják, határozzák meg. Ezeket az ún. konzervatív gének nyitják-csukják, és stabil keretét adják a folyamatoknak. Az „időablak” genetikai programjának fontos szerep jut minden életszakaszban, így a csecsemő fejlődése során is.

A magzat kifejlődése, a csecsemő megszületése után még legalább 9 hónapra lenne szüksége az intrauterin állapothoz hasonló körülményekre a zavartalan fejlődéshez. A kötődési képesség kialakulásához ebben az időszakban testi kontaktusra, ringatásra van szüksége. Az érintés az életerő forrása. A baba életének **első évében** alakul ki az ösbizalom, a biztonság érzése. A pozitív tapasztalatok összeszövődő mintázata egy erős alapot képez az élethez. Az **első életévben** válik képessé arra, hogy érzékelje mások érzelmi állapotát. Az első év második fele és a második év első negyede a tükroneuronok aktiválódási ideje. Ehhez az édesanya *megszentelt figyelmére van szükség*. Ha ekkor megkapja a megfelelő kulcsingereket (pl. szemkontaktus), akkor később jól fog tudni olvasni embertársainak arcáról, sejtszinten eldől számára azonnal, hogy kire számíthat, ami a társadalmi működés kötőanyaga. A beszéd fejlődése pl. 18-24 hónapos korban lehetséges; ha ebben az időszakban nem kapja meg a csecsemő azokat a kulcsingereket, amelyek a beszéd kialakulásához kellenek, akkor a beszéd kialakulásának esélye jelentősen csökken.

A **második évben** alakul ki az autonómia. A kisgyermek azzal azonosítja magát, amit meg tud csinálni egyedül. Hagyni kell kibontakozni. Nem szabad sem elhanyagolni, sem „túlaggódni” a dolgokat, mert a pánikbetegség kialakulásának melegágya is lehet egy túlzottan aggódó szülői magatartás. A **3-6 éves** időszakot olyan magatartás és kapcsolati mintákkal kell feltölteni, mint az „apaság”, az „anyaság”. Ez a folyamat is biológiailag programozott, ekkor van a legnagyobb szüksége a gyermeknek ezekre a mintákra. Ha az apa túl szigorú, büntető, később gyakoribbak lehetnek bizonyos pszichoszomatikus viselkedésformák.

A gyermek 6 éves koráig „érzelmi aggyal”, nem „okos aggyal” gondolkodik. Ebben a korban fontos az ima is, ami a gyermeknek egy gondoskodó, szerető hatalom érzését jelentheti, mely jelen van mindig az életében. A hitrendszer felépítése, ereje szükséges a stabil jövőkép kialakításához is.

6-10 éves korban a megerősítésre van szüksége a gyermeknek. Ez egy szenzitív időszak. Nagyon fontos a bátorító pedagógia: „Meg fogod tudni csinálni.” (Mérei Ferenc). **10-20 éves** korban pedig az identitás kialakulása folyik, kialakul az autonómia. „Építsd össze mindazt, amit kaptál.” - az egységbe rendeződés időszaka ez. Ha az addig eltelt években sok a „lyuk”, az időablakban megnyílt fejlődési lehetőség kimaradt, könnyebben kialakul ki értékválság a fiatal felnőtt korban.

Manapság demográfiai szempontból az okoz például problémát, hogy **a társadalmi időzónák nincsenek szinkronban a megváltoztathatatlan stabil genetikai programunkkal.** Az első gyermek születésére a leginkább alkalmas, optimális időszak a nők életében, a genetikai programok szerint, a 20-24 éves életkor. Ez azt jelenti, hogy hiába diktálnak a társadalmi elvárások mást, a nő biológiailag ekkor a legalkalmasabb a feladatra. Ebben az életszakaszban a meddőség esélye mindössze 3 %, míg 35-39 éves korban ez már 15 %-ra emelkedik. Ezzel párhuzamosan annak esélye, hogy egy baba spontán megfogan, 52%-ra csökken.

Szükségünk volna egy értékhierarchia felállítására, amit a közvélemény alakításával, normaképzéssel lehetne elkezdni. A társadalom elvárásainak mindannyian meg akarunk felelni, senki nem akar kiközösített, kirekesztett lenni, a szeparációt súlyos traumaként éljük meg. Az emberek hajlamosak arra, hogy ha többen követnek egy (akár helyes akár helytelen) mintát, azt tekintsek szabályosnak. Ez az egyik magyarázata ma annak, hogy a nők – jellemzően – későn szülnek. Kizökkentünk a normális menetből. Az ősi, életben tartó programunkat kikezdték, bioritmusunk felborult, az értékek relativizálódtak. A genetikai programokhoz - a korábbiaktól eltérően - ma nem társul családi, közösségi, társadalmi segítség.

A genetikailag programozott fejlődési szakaszok idejében megkapott impulzusok meghatározzák a felnőtt viselkedési repertoárját, így a gyermekvállalási hajlandóságát is. **Ezek társadalmi szintű figyelembe vételére, tiszteletben tartására van szükség ahhoz, hogy az élet egészségesen továbbadható legyen.**

Készítette: Karanczné Varga Éva és Benda József